

WILLIAM SHAKESPEARE

- anglický dramatik a spisovatel
- “dramatický básník”
- syn rukavičkáře, vystudoval gymnázium
- v 18 letech se oženil s o osm let starší ženou Annou Hathawayovou
- měli tři děti, nejprve Sussanu a potom dvojčata Judithu a Hamneta
- po narození dvojčat byl Shakespeare spatřen naposledy na křtu dětí, pak na 7 let zmizel
- před rokem 1592 se Shakespeare připojil ke kočovným divadelníkům
- roku 1592 hrál v různých londýnských divadelních společnostech
- stal se také spolumajitelem divadla
- psal poezii pod ochranou hraběte Southamptonského
- po jednoleté morové epidemii roku 1594 se stal členem nové divadelní společnosti Služebníci lorda komořího (Lord Chamberlain's Men), kde působil jako herec a dramatik, skupina se potom přejmenovala na Královskou společnost
- v roce 1599 se společnost Lorda Chamberlain's Men přemístila do divadla Globe a Shakespeare se stal vlastníkem jedné jeho desetiny
- díky tomu byl výrazně lépe zajištěn
- když roku 1613 Divadlo Globe vyhořelo, přesunula se společnost do divadla Blackfriars
- pro Shakespeara skončila dramatická tvorba a zanedlouho se vrátil za manželkou a dcerami do svého rodiště, kde zůstal až do své smrti
- zemřel 23. 4. 1616 (v den svých narozenin, ve stejný den jako Cervantes)
- nechal se inspirovat Ovidiem a jeho díle Proměny
- Letní shakespearovské slavnosti - Praha, Brno, Ostrava, Bratislava
- inspirace pro další umělce:
  - Charles Dickens, William Faulkner, Herman Melville, Sigmund Freud
- překladatelé - Martin Hilský (řád britského impéria za překlady), Josef Václav Sládek, Jaroslav Vrchlický, Jan Vladislav, Jan Topol
- proč je tak významný:
  - **široká škála žánrů:** Shakespeare psal různé žánry, včetně tragédií (Hamlet, Macbeth), komedií (Mnoho povyku pro nic, Zkrocení zlé ženy) a historických dramát (Julius Caesar, Richard III.)
  - **silné dialogy:** autor je proslulý svým mistrovstvím v psaní dialogů, jeho hry jsou plné výstižných replik, emocí, slovních hříček a vynalézavých metafor

- **univerzální a nadčasová témata:** jeho díla se zabývají vždy tématy, jako jsou láska, vášeň, osud, ctižádost a smrt
  - **jazyková invence:** Shakespeare byl mistrem slova, vytvářel nová slova, které obohatily anglický jazyk, 3000 nových slov do angličtiny
  - **ponaučení:** Shakespearovské hry nabízejí mnoho filozofických a morálních ponaučení, dotýkají se etických otázek, lidských vztahů a smyslu života
  - **stavění zrcadla společnosti:** autor se nevyhýbal zobrazování společenských problémů své doby, jeho díla se dotýkají politiky, moci, třídních rozdílů a násilí ve společnosti
  - záměrné porušování Aristotelovi zásady tří jednot - místo, čas, děj
  - během jeho doby anglikánská církev zakázala církevní hry, díky tomu se proslavili Shakespearova světská dramata
  - časté spojování básnického a prozaického jazyka
  - dokázal perfektně obsáhnout to, co popisuje slovo drama (= konat a jednat) - přesně takové jsou jeho postavy, klade důraz na individualitu
  - čerpal z frašek, lidových námětů, antických děl a příběhů
  - **blankvers** - nerýmovaný desetislabičný jambický verš, první nepřízvučná slabika, druhá přízvučná slabika, mužské zakončení (jamb - není typické pro češtinu X Mácha - Máj)
- **1. období tvorby**
    - před rokem 1600
    - historické hry (**Jindřich IV., V., VI., Julius Caesar, Richard II., III.**)
    - komedie (**Veselé paničky windsorské, Kupec Benátský, Večer tříkrálový, Zkrocení zlé ženy, Sen noci svatojánské, Jak se Vám líbí, Mnoho povyku pro nic**)
    - tragédie (**Romeo a Julie**) - předjímá následující tvůrčí období
    - ve většině her je hlavní hrdinkou energická žena, protipól středověké ženy - světice
  - **2. období tvorby**
    - 1601 - 1608
    - zřetelný obrat, optimismus vyprchává, hry jsou pesimistické, protože mu zemřel syn, zároveň sleduje špatné dobové poměry
    - tragédie (**Hamlet, Král Lear, Macbeth, Othello**)
    - **sonety** - sbírka 154 sonetů (znělek)

- **3. období tvorby**

- 1609 - 1612, konec jeho dramatické tvorby
- především pohádky (**Zimní pohádka**)
- poslední hra **Bouře**

Sonety

- 154 sonetů, součástí nejen sonety
- první sonety Francesco Petrarca - Sonety Lauře
  - forma 4 4 3 2
- u Shakespeara forma 12 2 = 4 4 4 2
- jambická stopa - první slabika nepřízvučná, druhá přízvučná (není typické pro češtinu, u nás např. Mácha - Máj)
- věnováno neznámenu mecenáši, pouze iniciály
- krásný mladík - platonická homosexuální láska
- sexuální láska, milostná tematika - černá lady/dáma
- narážky na Shakespearova literárního protivníka
- sonet č.66 - Hamletovský sonet = vystihuje pocity Hamleta, být či nebýt, zamyšlení se nad smyslem života/sebevraždou
  - výčet, seznam věcí, 11 důvodů, proč chce zemřít, ale jeden důvod ostatní vyváží - láska
  - jak umění je pořád služkou mocných = cenzura
  - anafora

Othello

- děj se odehrává v Benátkách, mouřenín Othello se tajně oženil s Desdemonou, dcerou senátora
- jeho pobočník Jago nenávidí Othella za to, že povýšil Cassia místo něj
- Snaží se Othellovi namluvit, že Desdemona je mu nevěrná, Jago intrikuje a Othella jeho pomluvy přesvědčí
- Othello v afektu Desdemonu v posteli uškrtní, když se dozví pravdu, při potyčce Jaga poraní
- nakonec sám sebe probodne na posteli, kde leží mrtvá Desdemona, Jago je za své intriky uvězněn

ROMEO A JULIE

Literární druh, žánr a směr

literární druh:

- forma - drama
- obsah - drama

literární žánr:

- tragédie

literární směr:

- renesance a humanismus, alžbětinská doba, 14. - 16. století

překlad:

- Josef Václav Sládek (mezigenerační autor - ruchovci/lumírovci)
- další překladatelé - Martin Hilský, Jaroslav Vrchlický

Hlavní myšlenka

- hlavním tématem díla je láska a složitost lidských vztahů, což můžeme považovat za věčné a stále aktuální téma
- síla lásky dvou mladých lidí
- tematicky podobné dílo: Jan Otčenášek - Romeo, Julie a tma
- inspirace básnickou skladbou Arthura Brooka
- reálný příběh kolem roku 1300

Téma a motivy

- nešťastná láska mladých lidí
- osud, boj o lásku, smíření obou rodů, samostatnost člověka, právo na sebeurčení
- majetek, moc, pýcha, domýšlivost X čistá a obětavá láska mladých lidí
- rodinné vztahy, láska, souboje, smrt, vdavky, válka rodů, dlouhý spor, láska až za hrob

Plán kompoziční

- chronologická kompozice
- členěno do 5 dějství (stejně jako antická dramata) + prolog psaný sonetem
- **expozice** - vztah mezi rodem Capuletů a Monteků
- **kolize** - Julie, dcera Capuletova, si má vzít mladého šlechtice Parise, ale na báli se objeví Romeo, syn Montekův, Romeo a Julie se do sebe zamilují

- **krize** - Tybalt, bratranec Julie, zabije Merkucia, Romeova přítele, Romeo ze zlosti zabije Tybalta, Romeo odchází z města
- **peripetie** - Julie vypije nápoj od otce Vavřince, který umožní, že bude dočasně „mrtvá“, aby Romeo si pro ni přišel do hrobky a nemusela si brát Parise
- **katastrofa** - Romeo si myslí, že je Julie doopravdy mrtvá, a tak sežene jed, vypije ho a zemře, Julie se pak dozví, že je mrtvý, a tak se probodne dýkou, Capuleti a Montekové spolu truchlili nad hroby svých potomků
- dialogy, monology, scénické poznámky

Plán jazykový

- **blankvers** - nerýmovaný desetislabičný jambický verš, první nepřízvučná slabika, druhá přízvučná slabika, mužské zakončení
- ve hře se vyskytuje poezie i próza
- spisovný, někdy až vznešený jazyk, archaismy
- kombinace komických a tragických prvků - do 3. dějství komediální ráz, slovní humor - na začátku Kapulet vybíhá v županu, Romeo na začátku opěvuje Rosalinu - příbuzná Kapuletů
- umělecké prostředky:
  - **oslovení**: Ty sobče, chlapče
  - **řečnická otázka**: Co mně má pomoci?, Cože, už jdou?
  - **věta rozkazovací**: Ved' nás!, tady zrezavěj!
  - **věta zvolací**: Tak rychle!
  - **epizeuxis**: Tak jděte, jděte!
  - **metafora**: moje láska (= Romeo)
  - **apostrofa**: Jed ti pomohl na věčnost?, drahá dýko
  - **eufemismus**: věčnost
  - **epiteton**: hojivá smrt
  - **oxymorón**: lehkosti těžká, vášná marnosti, nestvůrná směs krásných přeludů! ty, olovené pýří, světlý dýme, ty chladný ohni, zdraví churavé

Hlavní postavy

- **Julie Kapuletová** - velmi mladá (14 let), chytrá, statečná, citlivá, sličná, oddaná dívka, boj o právo na lásku, život a samostatné rozhodování, odmítá si vzít Parise
- **Romeo Montek** - mladý, divoký, předtím velmi zamilovaný do Rosaliny, poté ale upřímně miluje Julii, odhodlaný obětovat pro ni vše, romantik, výbušný, čestný, z nezodpovědného floutka se stává opravdový muž, chtěl, aby boje mezi rody ustaly

- Romeo a Julie tvoří ideál renesančního člověka, kteří už se snaží brát osud do vlastních rukou, Romeo je hrdina, pro něhož je typická platonická láska, ale časem se vyvíjí a je pro ni ochoten zemřít, Julie je nejprve poslušná dívka, ale není už středověkou postavou a odmítá rozhodnutí rodičů, zároveň jsou dost naivní, vyhraněné individuality
- **Kapulet** - Juliin otec, v domě vládne tvrdou rukou, chce aby ho Julie jako správná dcera ve všem na slovo poslouchala, pokud ne, je schopen se hrozně rozzuřit a dceru vykázat z domu
- **Kapuletová** - Juliina matka, chová se ke své dceři velice odměřeně, až chladně
- **Merkucio** - nejlepší přítel Romea, bojovný, agresivní, příbuzný knížete
- **Tybalt** - Juliin bratranec, vznětlivý, provokuje bitky mezi Monteky a Kapulety, což se mu stane osudným (Romeo ho zabije v boji)
- **Paris** - Juliin budoucí manžel, ona si ho odmítá vzít, mladý šlechtic, příbuzný knížete
- **Vavřinec = Lorenzo** – františkán, kněz, přeje mladé lásce, a tak Romea a Julii tajně oddá
- **Kníže Eskalus** – veronský vladař, už mu dochází trpělivost se zneprátenými rody
- **Chůva** - opatruje a vychovává Julii od jejího narození, má ji ráda jako svou dceru, udělala by pro ni cokoli
- **Baltazar** - Romeův sluha, řekne Romeovi, že Julie je mrtvá, protože neví o plánu Lorenza
- **Benvolio** - Montekův synovec a Romeův přítel
- **Rosalina** - Romeo je do ní na počátku zamilovaný

Místo a čas děje:

- Itálie, město Verona, později i město Mantova
- čas neurčený, pravděpodobně autorova současnost (konec 16. stol.)

Děj

Prolog

chór - sbor, uvádí nás do děje, z antického dramatu, forma sonetu

1. dějství

Děj se odehrává v severní Itálii, ve městě Veroně. Zde žily dva zneprátelené rody - Kapuletové, kteří měli třináctiletou dceru Julii, a Montekové, kteří měli syna Romea. Jednoho dne sluhové obou rodů vyvolají další rozepři v pořadí již třetí. Vévoda veronský jim kvůli tomu uloží ultimátum. Ještě jedna rozepře a zaplatí smrtí. Romeo je nešťastně zamilován do Rosalie, a proto ho pro rozptýlení vezmou jeho přátelé na ples Kapuletů. Zde spatří Julii a okamžitě se do sebe oba zamilují.

2. dějství

Kapuletovi plánují zasnuby své dcery s mladým šlechticem Parisem. Probíhá ples, kde Tybalt a Kapulet poznají, že se mezi hosty propašoval Romeo, nicméně Kapulet nechce kvůli ultimátu vyvolat rozruch, tak všichni dělají, že nic. Julie vyznává Romeovi lásku na balkoně. Během noci se rozhodnou, že se vezmou, a tak jsou bratrem Vavřincem tajně oddáni. Oddání předchází rozlučka mezi Romeem a Julií a rozhovorem Romea a Vavřince. Vavřinec je velmi překvapen, protože byl Romeo velmi zamilován do Rosaliny.

3. dějství

Druhý den dojde k další rozepři, kde Tybalt zabije Merkucia, Romeova přítele, přestože Romeo se snaží spor vyřešit v klidu, jelikož je již součástí obou rodin. Později Tybalt vyprovokuje k boji i Romea, protože tvrdí, že jejich spor vyprovokoval Romeo a proto je teď Merkucio mrtvý, ten pomstí smrt svého přítele a Tybalta zabije. Romeo musí odejít z Verony, protože porušil dohodu s vévodou. Chůva Julii řekne o smrti Tybalta a o tom, že Romeo je vrah. Je vévodou vyhnán do Mantovy. Paris jde požádat Kapuleta o ruku Julie.

4. dějství

Mezitím se plánuje svatba Julie a Parise. Julie však miluje Romea, nechce si Parise vzít, proto jde pro pomoc za Vavřincem. Ten jí dá nápoj, který Julii uspí a po jehož požití bude dva dny vypadat jako mrtvá. Během té doby pošle přes sluhu dopis Romeovi do Mantovy. Julie přemýšlí, jestli je nápoj opravdový, nebo jestli jí náhodou nechce Vavřinec otrávit, což by jí vlastně nevadilo. Pro jistotu si k posteli připraví k posteli dýku. V den svatby s Parisem vypije Julie nápoj. Vypadá jako mrtvá, Kapuletové i Paris truchlí a pohřbí ji v rodinné hrobce.

5. dějství

Vavřinec na nic nečeká a posílá ihned zprávu Romeovi. Než však sluha - bratr Jan stačí zprávu vyřídit, dozví se Romeo o Juliině smrti od svého sluhy Baltazara, který neví nic o tajném plánu. Důvodem zdržení bratra Jana je morová karanténa. Romeo si jde do lékárny koupit jed, lékárník však nechce prodat, protože je to zákonem zakázané. Romeo ho nakonec uplatí. Romeo okamžitě jede k hrobce Kapuletů, kde se setká s Parisem, který chtěl potají položit květinu na její hrob a kterého tam po hádce zabije. Když Romeo spatří v hrobce mrtvou Julii, touží zemřít po jejím boku. Tak vypije velmi silný jed a umírá. V té chvíli se probouzí Julie a jak spatří mrtvého Romea, chce také zemřít. Julie je na Romea našťvaná, protože jí nenechal žádný jed, zkusí ho tedy políbit, ale jed na rtech nezbyl, probodne se tedy jeho dýkou. Když k hrobce přijdou Kapuletové a Montek, jehož žena zemřela, když se dozvěděla o smrti syna, začne jim Vavřinec vysvětlovat celý příběh. Oba rody si uvědomují, že kvůli svým sporům přišly o své děti a tak si nad jejich mrtvými těly podají ruce, čímž mezi nimi opět zavládne mír. Všichni jsou nakonec rovně potrestáni - všem umřou dva příbuzní. Vévodovi Mercurio a Paris, Kapuletům Julie a Tybalt a Montekům Romeo a jeho matka, která zemřela žalem kvůli odchodu Romea z města, ve stejný den jako Romeo a Julie.

HAMLET

Literární druh, žánr a směr

literární druh:

- forma - drama
- obsah - drama

literární žánr:

- tragédie

literární směr:

- renesance a humanismus, alžbětinská doba, 14. - 16. století

překlad:

- Josef Václav Sládek (mezigenerační autor - ruchovci/lumírovci)
- další překladatelé - Martin Hilský, Jaroslav Vrchlický

Hlavní myšlenka

- otázka života a smrti, pomstychtivosti a hrdosti
- divadelní hra vyprávějící o dramatických rodinných a milostných vztazích dánského prince Hamleta
- podle Hilského je tématem zločin spáchaný v minulosti, jeho následky pro budoucnost a snaha se s ním v přítomnosti vyrovnat

Téma a motivy

- bezohlednou touhu po moci je potřeba potrestat
- rodinné a milostné vztahy
- ukázat stíny a krize renesanční doby, obraz soudobého života
- téma vražda, touha po odplatě
- zrada, nenávist, pomsta, láska, lži, intriky a ostatní z lidských ctností
- Sigmund Freud při studiu lidské povahy čerpal z Hamletových monologů

Plán kompoziční

- chronologická kompozice, seznam osob, 5 dějství = jednání = aktů
- každé dějství se skládá z různého počtu scén
- většina první poloviny knihy obsahuje Hamletovy úvahy nad životem, jsou zde popisovány jeho melancholické stavy
- děj se výrazněji rozběhne až ve druhé polovině díla
- typické jsou Hamletovy dlouhé filozofické monology, v nichž se snaží pochopit smysl lidské existence a historického dění
- vtipné a sarkastické poznámky
- monology, dialogy, scénické poznámky

Plán jazykový

- princ Hamlet se pohybuje ve dvou jazykových polohách – jedna z nich je vážná, druhá má vyjadřovat šílenství
- charakteristickým jazykovým stylem používaným v alžbětinském období
- používání staroanglických výrazů a frází
- složité metafory, přirovnání a obraty
- jeho postavy vyjadřují hluboké myšlenky a úvahy, a pro tyto pasáže volil Shakespeare obzvlášť bohatý jazyk
- **umělecké prostředky:**
  - **archaismy:** hled', podobno, jest
  - **zvolání:** „Hle, tam přichází to zas!“
  - **enumerace:** v moři, ohni, v zemi, v povětrí
  - **básnické přívlastky:** bouřný vzlykot stísněného dechu
  - **epiteton:** smutek malovaný
  - **synekdocha:** bez srdce tvář
- **blankvers** - nerýmovaný desetislabičný jambický verš, první **nepřízvučná slabika, druhá přízvučná slabika, mužské zakončení**
- **princip zrcadlení** - racionální Hamlet X předstírá šílenství X Ofélie vážně zešílí, smrt králů - jeden otráven, druhý zabit Hamletem

Hlavní postavy

- **Hamlet** - hlavní postava hry, mladý dánský princ. Na začátku hry je zdánlivě melancholický a rozpolcený, hluboce truchlící po smrti svého otce a zneklidněný svatbou své matky s Claudiem. Postupem času se však ukazuje jako inteligentní a introspektivní jedinec, který se potýká s morálními dilematy.
- **Claudius** - Hamletův strýc a nový dánský král. Je to negativní postava, která je zodpovědná za smrt Hamletova otce. Claudius je chytrý a manipulativní, ale také posedlý mocí a náklonností k Gertrudě. Jeho morální zkaženost a bezohlednost jsou výraznými rysy jeho charakteru.
- **Gertruda** - Hamletova matka a královna Dánska. Rychle po smrti svého manžela se provdala za Claudia. Její povaha je předmětem spekulací.
- **Ofélie** - dívka, do které je Hamlet zamilovaný. Její charakter prochází dramatickou změnou v průběhu hry. Zpočátku je něžná a citlivá, ale kvůli situaci a tlaku ze strany svého bratra a otce později ztrácí rozum. Nakonec se utopí.
- **Horatio** - Hamletův oddaný přítel, harmonická osobnost, schopná soudit Hamletovo jednání a Claudiovu vinu
- **Polonius** - nejvyšší komoří, oddaný králi, na svou snahu se zalíbit doplatí, Hamlet ho zabije, má dceru Ofélii a syna Laerta
- **Laertus** - syn Polonia, rozhodne se pomstít smrt svého otce
- **Fortinbras** - princ norský

Místo a čas děje:

- královský hrad Elsinor v Dánsku
- přelom 14. a 15. století

Děj

1. dějství

Strážníci před hradem Elsinor vyhlíží duch mrtvého krále Hamleta (staršího), aby si ověřili, že se jim to jenom nezdá. Rozhodnou se, že o vidině řeknou Hamletovi. Hamlet stále truchlí a nemůže odpustit své matce Gertrudě, že se již měsíc po smrti jeho otce znovu vdala za strýce Claudia. Přítel Hamleta Horacio princů sděluje, že se jeho otec zjevuje jako duch. Laertes varuje svoji sestru Ofélii před Hamletem, zároveň žádá otce Polonia, aby mohl odjet do Francie. Také její otec Polonius je proti jejich lásce. Mezitím Hamlet čeká na ducha svého otce, a

když se mu zjeví, následuje ho. Duch mu sděluje, že byl zabit novým dánským králem, který mu nalil jed do ucha, když spal. Hamlet se rozhodne pomstít a jeho přátelé mu slibují, že budou stát za ním, ať už se zachová jakkoli.

2. dějství

Polonius přemlouvá Reynalda (jeho sluha), aby vyzvídál po hospodách. V tu chvíli přichází Ofelie a sděluje otci, že u ní byl Hamlet a choval se velmi podivně. Polonius jde za králem a královnou, aby jim sdělil svou domněnku, že Hamlet zešílel z nešťastné lásky k jeho dceři Ofélii. Na hrad přijíždějí herci, kteří mají Hamleta rozptýlit. Jeden z herců Hamletovi slibuje, že do nacvičené hry vloží text, který Hamlet dopíše.

3. dějství

Král a Polonius zajistili schůzku Hamleta s Ofélií, aby se ujistili, jestli Hamlet zešílel, nebo šílenství jen předstírá, on jí řekne, ať jde do kláštera. Hamlet se chová bláznivě i před svojí láskou, a tak král rozhodne, že ho „odklidí“ do Anglie. Chystá se divadelní představení. Mezi diváky je i Ofelie, které Hamlet vysvětluje, o čem je hra. Nejdelší monolog „Být, či nebýt?“. Herci sehraji vraždu krále přesně tak, jak se stala = hra Myší past. Claudius po této scéně odchází, čímž se usvědčí. Modlí se, lituje svých chyb, ale chce po „přatelích“ Hamleta, aby ho odvezli do Anglie. Hamlet sleduje jeho neupřímnost. Polonius se schoval za čaloun, aby vyslechl rozhovor Hamleta s matkou. Hamlet ho probodne dýkou. Matce vyčítá vše, co udělala. Pohrdá jí. Nakonec Polonia odtáhne.

4. dějství

Přichází král a dozví se o smrti Polonia. Dojde mu, že Hamlet je schopen zabít i jeho, a naléhá, aby odjel co nejrychleji. Odjet s ním mají domnělí přátelé, kterým dá král dopis, aby byl po příjezdu Hamlet popraven. Hamlet na cestě potkává norské vojsko mířící do Polska. Uvědomuje si zbytečnost válek. Ofelie zešílela ze smrti otce. Král a královna na hradě přijímají Laerta, Ofeliina bratra, který chce pomstít otcovu smrt. Horacio mezitím obdržel dopis od Hamleta, že je na cestě zpátky do Dánska a že zasílá dopis také králi a královně. Jeho dva průvodci jsou v Anglii popraveni. Když Laertes a král řeší, jak ztrestat Hamleta, přicházejí od něj dopisy, že se vrací. Královna všechny překvapí zprávou, že Ofelie utonula.

5. dějství

Dva hrobníci kopou hrob pro Ofélii, když přichází Hamlet a Horacio. Než se Hamlet stihne dozvědět, že je Ofelie mrtvá, přijdou také Laertes, král a královna. Až z hovoru Hamlet pochopí, kdo zemřel. Vrhne se na Laerta a perou se ve vykopané jámě. Hamlet líčí Horaciovi, jak objevil králův dopis, že má být popraven. Poté svede souboj s Laertem. Zatímco Laertův meč je namočený v jedu, Hamletův je tupý. Během boje se muži vzájemně poraní a královna je tak zděšená, že se omylem napije otráveného vína určeného Hamletovi. Královna umírá. Hamlet přemlouvá Horacia, aby nespáchal sebevraždu aby mohl dosvědčit, co se stalo. Hamlet poté zabije krále a následně Laerta. Sám umírá na následky zranění otráveným mečem krátce před příjezdem Fortinbrase - norský princ, který je budoucím dánským králem.

ZKROCENÍ ZLÉ ŽENY

Literární druh, žánr a směr

literární druh:

- forma - drama
- obsah - drama

literární žánr:

- komedie

literární směr:

- renesance a humanismus, alžbětinská doba, 14. - 16. století

překlad:

- Josef Václav Sládek (mezigenerační autor - Ruchovci/Lumírovci)
- další překladatelé - Martin Hilský, Jaroslav Vrchlický

Hlavní myšlenka

- myšlenkou je vyvrácení starého názoru o nadřazenosti muže nad ženou
- komediální divadelní hra pojednávající o charakterové přeměně Kateřiny vlivem Petruccia
- název díla odvozen od průběhu děje
- hra popisuje vztahy mezi muži a ženami

Téma a motivy

- touha muže ovládat ženu a naopak touha ženy nenechat se ovládat mužem je stále aktuální
- charakterová proměna, láska, manželství, převýchova, nápadníci
- věno, venkov, poslušnost, sázka

Plán kompoziční

- chronologická kompozice
- předehra o dvou scénách
- členěno do 5 dějství (stejně jako antická dramata)
- dialogy, monology, scénické poznámky

Plán jazykový

- jazyk spisovný - knižní, hovorový
- archaismy, expresivní výrazy, citově zabarvené slova
- střídání neveršovaných monologů s rýmy sdruženými, postupnými, obkročnými a přerývanými
- umělecké prostředky:

- **zdrobnělina** (Kateřinka, Katuška)
- **anafora** - "Odpusťte Kateřino, že jsem vás tak urazil, odpusťte Kateřino, že jsem vás tak popuzoval, odpusťte Kateřino, že jsem vás tak rozčiloval."
- **epizeuxis** - "Odpusťte mi Kateřino, Kateřino, Kateřino!"
- **epiteton** - spravedlivé nebe
- **ironie** - "Ano, ta Kateřina je opravdu tak hodná a vlídná, až se jí bojím."

Hlavní postavy

- **Kateřina** - Baptistova starší dcera, sestra Biancy, je pravým opakem své sestry - hašteřivá, hrubá, výbušná, tvrdohlavá, hádavá, vždy musí být po jejím, ve skutečnosti není zlá je pouze silná a impulzivní, nikdo o ní nejeví zájem, ztěžuje si svůj i sestry život, touží po pravé lásce a porozumění, postupem času pochopí, že se musí manželovi podvolit, a stane se krotkou, hodnou, milou
- **Baptista Minola** - otec Kateřiny a Biancy a bohatý Padovský šlechtic, velmi trpělivý, štědrý, hodný, čestný a milující otec, kterému záleželo na jeho dcerách
- **Petruccio** - venkovský šlechtic, zemřel mu otec - zdědil po něm majetek, přijel z Verony za přítelem Hortensiem, chtěl dostat věno Kateřiny a tak se rozhodl si ji vzít a převychovat, byl chytrý, trpělivý, odvážný, velice sebevědomý, odhodlaný, musel dosáhnout svého a občas i provokativní, jeho odvaha, tvrdohlavost a cílevědomost mu pomohla zkrot Kateřinu a vzít si ji
- **Bianca** - mladší dcera Baptisty a sestra Kateřiny, na rozdíl od své sestry pilná, poslušná, poddaná, jemná, milá a má mnoho nápadníků (Germio, Luceno, Hortensio)
- **Hortensio** - přítel Petruccia a nápadník Biancy, který by ze začátku udělal cokoli pro získání Biančiny přízně, ale později ztrácí zájem a ožení se s vdovou
- **Lucentio** - syn váženého šlechtce z Pisy, který přijel do Padovy za studiem filosofie, hned se zamiloval do Biancy a lstí se mu podařilo získat její lásku (převlečen za učitele Cambia ji vyučoval filosofii a jazyky), nakonec si ji vezme
- **Vincentio** - starý šlechtic z Pisy a otec Lucentia, který přijel za svým synem do Padovy
- **Gremio** - nápadník Biancy

- **Tranio** - slouží Lucentiovi, obětavý, věrný svému pánovi
- **Biondello** - slouží Lucentiovi
- **Grumio, Curtis** – sloužící Petrucciovi

Místo a čas děje:

- Itálie, město Padova, Petrucciův dům na venkově
- čas neurčený, pravděpodobně autorova současnost (konec 16. stol.)

Děj

Ještě před začátkem hlavního děje se před hospodou prochází opilec Christopher Sly. Když usne, najde ho šlechtic se dvěma lovci a domluví se, že na něj ušiji lečku. Odnesou jej do sídla, převlečou do drahých šatů a připraví služebnictvo. Po probuzení mu namluví, že byl nemocný po dobu patnácti let a celou dobu byl přesvědčen o tom, že je chudý. Skupina herců mu potom jde zahrát následující hru.

Děj se odehrává v severoitalském městečku, Padově, a točí se okolo kupce Baptisty a jeho dvou dcer, Kateřiny a Biancy. Kateřina je hotovým postrachem všech mužů - arogantní, hubatá, hrubá a také hádavá. Svou povahou je proslulá po celé Padově a nikdo si ji kvůli tomu nechce vzít. Avšak druhá, mladší z dcer, Bianca, je Kateřininým pravým opakem. Její krása a povaha okouzluje všechny muže. Velice vážně se oni ucházejí dva nápadníci: Gremio a Hortensio, kteří by byli schopni udělat cokoli pro to, aby si získali její srdce. Když do města přijíždí syn váženého spisovatele, pan Lucentio, i on propadá její kráse a stává se tak jedním z jejích dalších nápadníků. Poručí svému sluhovi, Traniovi, aby se za něj převlékl a šel se Biance dvořit. Sám se v převleku za učitele filosofie a jazyků, Cambia, snaží získat její lásku.

Do města také zavítá venkovský šlechtic Petruccio s cílem se oženit. Svěří se s tím přítelem Hortensiovi a ten mu odpoví, že by pro něj měl krásnou a velice bohatou dívku, která má jen jednu jedinou vadu. Její výbušnou povahu. Myslel tím Kateřinu, onu starší dceru Baptisty. Kupec si totiž umínil, že se jako první musí provdat Kateřina, aby mu nezůstala doma. Teprve až po tom, co se provdá starší z dcer, se smí provdat i Bianca. Petruccio se tedy rozhodne si Kateřinu vzít a se zmíněnými nápadníky uzavře sázku o to, kdo z nich bude mít poslušnější a hodnější ženu.

Petruccio se tedy vskutku ožení s Kateřinou, ovšem po celou dobu jejich manželství se k ní chová otřesně a za každou sebemenší známku neposlušnosti či vzdoru ji trestá. Ona si po nějaké době uvědomí, že bude jednodušší ho poslouchat, na místo toho, aby se s ním hádala a následně za to byla potrestána. Mezitím se v Padově o ruku Biancy stále ucházejí Gremio, Hortensio a Tranio převlečený za Lucentia. Baptista Biance vybere právě Trania, ovšem pod podmínkou, že se za něj zaručí jeho otec, Lucentio ovšem neví, kde by sehnal svého otce a tudíž se rozhodne společně se sluhou připravit lest.

V Padově se objeví starý dobrodruh Školomet, který se domluví s Lucentiem, že bude hrát jeho otce Vincentia. Nakonec se v Padově objeví opravdový Vincentio a vše se nakonec vysvětlí.

Nakonec se Petruccio, Lucentio a Hortensio, který ztratil o Biancu zájem a tak se oženil s jistou vdovou, baví o tom, kdo má poslušnější ženu. Pošlou tedy pro ně, ale dostaví se pouze Kateřina, což je důkaz, že Petrucciovi se ze zlé Kateřiny podařilo udělat poslušnou ženu a vyhraje díky tomu sázku.